

Крупа Тереза Михайлівна

студентка гр. ДСПУАзм-22, ННІПУ, ЗУНУ, м. Тернопіль

Науковий керівник: д.е.н., професор Кириленко О. П.

БЕЗСПІРНІ СПИСАННЯ КОШТІВ: АКТУАЛЬНІ ПИТАННЯ ЇХ ЗДІЙСНЕННЯ ПІД ЧАС ВОЄННОГО СТАНУ

Згідно з абзацом 1 пункту 2 Порядку виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 р. №845 (надалі – Порядок 845), «безспірні списання – операції з коштами державного та місцевих бюджетів, що здійснюються з метою виконання Казначейством та його територіальними органами рішень про стягнення коштів без згоди (подання) органів, що контролюють справляння надходжень бюджету, боржників, органів місцевого самоврядування та/або державних органів на підставі виконавчих документів» [3].

Поняття виконавчого документа визначається Порядком 845, але не в повній версії, тому передбачена відсилочна норма на Закон України «Про виконавче провадження». Найбільш поширеними виконавчими документами, які надходять до управлінь казначейської служби до виконання, є виконавчі листи, судові накази та постанови державних виконавців щодо стягнення відповідних коштів. Проте не лише вони передбачені законом – це, зокрема, ухвали й постанови судів у цивільних, адміністративних чи господарських провадженнях, посвідчення комісій по трудових спорах, виконавчі написи нотаріусів, постанови органів чи посадових осіб, що мають право розглядати адміністративні справи (питання накладення штрафів), рішення суб'єктів державного фінансового моніторингу, рішення Національного банку України та рішення Європейського суду з прав людини.

Процес безспірного списання розпочинається, перш за все, з моменту надходження виконавчого документа до Управління, а саме коли стягувач подає заяву з вимогою стягнути кошти на його користь. Вимоги до поданих документів визначені пунктом 6 Порядку 845, який передбачає подачу оригіналу виконавчого документа, зазначає інформацію, яка повинна міститися у заяві з обов'язковим зазначенням банківських реквізитів для остаточного виконання судового рішення. Звісно стягувач має право подавати додаткові документи до заяви, які можуть допомогти у виконанні судового рішення. Проте з практики діяльності в органі казначейської служби можна виокремити єдиний додатковий документ, який може бути необхідним – це роздруківка довідки банківських реквізитів стягувача, адже подані заяви чи в друкованому чи в рукописному варіанті часто мають неточну інформацію щодо самого рахунку IBAN.

Наступним кроком є реєстрація заяви з доданими до неї документами в системі електронного документообігу для набуття офіційного статусу надходження документів від заявника на адресу Управління. Після реєстрації такі документи направляються в юридичний відділ чи до головних спеціалістів-юрисконсультів для ознайомлення та перевірки на відповідність чинному

законодавству. Якщо документи правильні та підлягають виконанню, спеціаліст-юрисконсульт казначейської служби складає внутрішній лист чи службову записку з повним описом документів та передає у відділ обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів, керівник якого ставить відмітку на другому екземплярі «супровідного» листа і приймає до виконання.

Якщо документи не підлягають виконанню у зв'язку із простроченням виконавчого документа чи на підставі виявлення помилок у виконавчому документі, спеціаліст-юрисконсульт управління зобов'язаний самостійно підготувати чітку та змістовну відповідь з роз'ясненням про подальший спосіб виконання і повернути таким чином виконавчий документ стягувачу без виконання.

Весь механізм виконання рішень про стягнення коштів передбачений Порядком 845, проте додаткові особливості - як і що має вчинити спеціаліст установи Казначейства під час здійснення безспірного списання визначені додатковим наказом Державної казначейської служби України. Саме ним було оновлено навіть вид документа після проведення правової експертизи (до 2021 року був передбачений внутрішнім порядком здійснення безспірного списання саме юридичний висновок).

З правил внутрішньої взаємодії між органами казначейської служби простежується правило про перенаправлення документів між установами, якщо вони повинні бути виконані саме в казначейській службі. Ця норма допомагає, перш за все, стягувачам, адже їм не потрібно повторно направляти свої документи у відповідну установу. А час, який затрачає спеціаліст на підготовку відповіді щодо повернення без виконання навіть більший, аніж на підготовку листа щодо перенаправлення документів іншому органу казначейства.

Отже, виконавчий документ пройшов правову експертизу, був переданий у відділ обслуговування розпорядників коштів та інших клієнтів на подальше опрацювання. Спеціалісти з даного відділу теж керуються внутрішнім порядком здійснення безспірного списання та Постановою 845. Будь-які інші дії є неможливими та неправомірними, якщо вони не передбачені.

Спеціаліст Казначейства протягом двох робочих днів з наступного робочого дня після надходження виконавчого документа до управління зобов'язаний направити повідомлення боржнику про наявний виконавчий документ на стягнення коштів, з визначенням коду класифікації видатків бюджету та рахунку, з якого будуть списані кошти. У відповідь до п'яти днів боржник має повідомити або про наявні обставини, які будуть підставою для зупинення виконання цього рішення, або ж про визначення іншого рахунку, або погодження на виконання. Тоді спеціаліст органу казначейської служби здійснює стягнення коштів, ставить відмітку про оплату, а саме штамп, дата, сума та підпис і повертає виконавчий документ до юридичного відділу або спеціаліста-юрисконсульта. У відповідності до Порядку 845, виконавчий документ з відміткою про виконання має бути повернутий до суду або до органу, який видав цей документ.

Зважаючи на те, що з 24 лютого 2022 року в Україні введено воєнний стан, кількість стягнень зменшилася, проте не набагато. Враховуючи положення

законодавства, що регулює діяльність служби в умовах воєнного стану, безспірні списання не проводиться і водночас не зупиняються операції з рахунків боржників, з яких здійснюються витрати на обороноздатність держави. Протягом 2022 року Управління державної казначейської служби України у м. Тернополі Тернопільської області фактично виконувало свої зобов'язання в процесі здійснення безспірних стягнень, адже відповідних обмежень щодо їх невиконання не було.

Як вважає П. Масалов, виконання судових рішень, за якими боржниками є державні органи, не є досконалим. Існує низка проблем, які потребують вирішення та більшої уваги з боку держави в контексті становлення України як правової держави. До них належать: затягування боржниками процесу виконання судового рішення, відсутність відкритих асигнувань (коштів на рахунках) або недостатність їх для виконання судового рішення в повному обсязі на місцях, а також відсутність дієвих механізмів впливу на боржників і неможливість виконання органами Казначейства деяких категорій рішень [1, с. 32].

Частково погоджуємось з В. Масаловим, проте лише в частині відсутності відкритих асигнувань. Жодні затягування боржниками процесу без належного підкріплення додатковими документами просто неможливо. З практики був випадок, коли установа повідомила, що звернулася до суду з позовом про скасування постанови про стягнення виконавчого збору і з вимогою зупинити виконання рішення, але на прохання надати ухвалу про відкриття провадження з приписом зупинити виконання цієї постанови державного виконавця, щодо якої начебто поданий позов – боржник не зумів надати. А тому стягнення відбулося згідно з Порядком 845.

П. Ожибко піднімав питання представництва фізичних осіб при виконанні судових рішень органами Казначейства. Зокрема, він детально розглядав, якими документами представник має володіти на момент представлення інтересів особи при поданні виконавчих документів до стягнення. В порівняльному аспекті звертав увагу як представляють юридичні особи. Проаналізував представництво фізичної особи на підставі довіреності, виданої нотаріусом, ордера адвоката, а також спеціальної довіреності, виданої іншими особами у місцях, де відсутній нотаріус [2].

Представники дійсно звертаються до установ казначейської служби для подання документів в інтересах інших осіб. Ці документи обов'язково долучаються до матеріалів справи, аби потім унеможливити підставу для повернення без виконання, тому що подано не тією особою. Це питання чітко врегульовано на даний момент, а тому надалі не повинно виникати жодних особливих нюансів при зверненні стягувачами чи їх представниками до органів Казначейства.

Загалом, можна впевнено сказати, що навіть запровадження воєнного стану на території України не порушило законних прав фізичних та юридичних осіб на виконання судових рішень в межах чинного законодавства. Вимог щодо заборони виконання таких виконавчих документів на період дії воєнного стану в Україні не

було закріплено в жодному законодавчому акті, а тому жодним чином не вплинув на діяльність всієї казначейської служби щодо виконань рішень судів.

Список використаних джерел:

1. Масалов П. Виконання судових рішень як реалізація правозахисної функції за сучасних умов державотворення в Україні. *Казна України*. 2017. № 7 (56). С. 31-32
2. Ожибко П. Представництво фізичних осіб при виконання судових рішень органами Казначейства. *Казна України*. 2019. № 7 (72). С. 35-38.
3. Порядок виконання рішень про стягнення коштів державного та місцевих бюджетів або боржників, затверджений Постановою Кабінету Міністрів України від 03.08.2011 р. № 845. URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/845-2011-п#Text>